

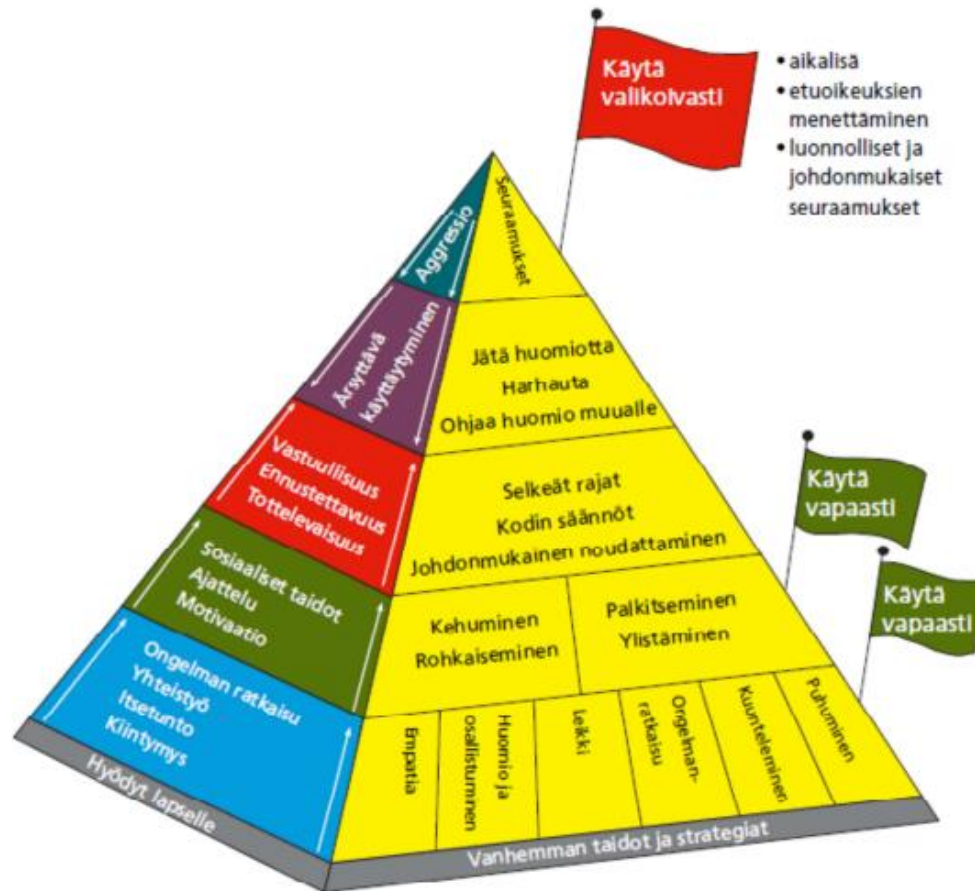
VANHEMMUUDEN TUKEMINEN MEDIA -JA TURVATAITOKASVATUKSESSA

RIITTA ALATALO
KEHITTÄMISPÄÄLLIKKÖ
KM
VANHEMPIEN AKATEMIA®
NUORTEN YSTÄVÄT RY

MITÄ ON TUNNE- JA TURVATAITOKASVATUS?

- Lapselle opetetaan taitoja, joilla he voivat välttyä joutumasta kiusaamisen, häirinnän ja väkivallan tilanteisiin
- Tai: näihin tilanteisiin joutuessaan osaavat suojella itseään ja turvautua luotettavien aikuisten apuun.
- On laaja-alaista lapsen hyvinvoinnin ja kehityksen tukemista
- Vastuu lasten turvallisuudesta ja hyvinvoinnista on kaikilla aikuisilla, erityisesti hänen lähipiirissään olevilla
  - » Lajunen ym. 2019
- Kiinteä osa vanhemmuustaitoja ja vanhemmuutta

TURVATAIDOT OSANA VANHEMMUUSTAITOJA

Keskeistä

- Ymmärrys lapsen kehityksestä
- Ymmärrys siitä, miten vanhemman oma toiminta vaikuttaa lapseen

LAPSEN SEKSUAALIKASVATUS- KEHOTUNNEKASVATUS (VÄESTÖLIITTO 2015)

- Vanhemmat kokevat kehotunnekasvatukseen liittyvien turvataitojen opettamisen yhtenä kaikkein vaikeimmista kasvatuksen osa-alueista
- Myös uskonnolliset ja kulttuuriset esteet voivat rajoittaa seksuaalisuudesta puhumista kotona
- Tärkein viesti vanhemmille on, että lapsen seksuaalinen kehitys ei millään tavalla liity aikuisten väliseen seksiin tai pornoon
  - Lapsen seksuaalinen kehitys yksi osa lapsen kokonaisvaltaista kasvua ja kehitystä
- Puheeksi ottamisessa on muistettava hienovaraisuus ja lapsen ikä/kehitys
  - Kerro tarkemmin, miten vanhempi voi huomioida lapsen iän ja kehitystaso, vanhemmat eivät välttämättä tiedä lapsen psykososiaalisesta kehityksestä riittävästi
- Vinkki vanhemmalle: <https://www.hyvakysymys.fi/kurssi/lapsen-kehotunnekasvatus-verkkokurssi/>

MILLAINEN KASVUYMPÄRISTÖ SUOJEEE LASTA SEKSUAALISELTA KALTOINKOHTELULTA?

- Lapsi tietää oikeuksistaan turvalliseen elämään, koskemattomuuteen ja aikuisten antamaan hoivaan ja suojaan.
- Lapsi tietää, että hän saa määrätä oma kehonsa koskemattomuudesta
- Lapsi näkee itsensä arvokkaana, hyvän kohtelun ja huolenpidon arvoisena
  - Hyvä itsetunto, tunne elämän hallittavuudesta
  - Pienempi riski joutua kaltoinkohtelun uhriksi
- Lapsi oppii ja saa apua tunteiden tunnistamiseen, nimeämiseen ja siihen, miten tunteiden kanssa tullaan toimeen
  - Tunteet auttavat mm. tietämään, milloin hän on turvassa ja milloin uhattuna
  - Tietääkö vanhempi, mikä on tunteiden tehtävä?
- Lapsella on mahdollisuus oppia hyviä vuorovaikutustaitoja
  - Hyvät vuorovaikutustaidot auttavat lasta solmimaan ja ylläpitämään hyviä ihmissuhteita
  - Voi suojella lasta ajautumasta hyväksikäyttäviin ihmissuhteisiin.

TURVATAIDOT PÄHKINÄNKUORESSA- MITÄ JOKAISEN VANHEMMAN TULISI OPETTAA LAPSILLEEN?

1. Auttaa lapsia tunnistamaan mahdollisia hyväksikäyttötilanteita tai mahdollisia hyväksikäyttäjiä
2. Opettaa lapsille, että on tärkeää koettaa vastustaa sanomalla Ei ja poistumalla pois hyväksikäyttäjän luota
3. Rohkaista lapsia kertomaan asiasta jollekin turvalliselle aikuiselle

Ensimmäinen tavoite tärkeä; lasten täytyy tietää konkreettisesti, mistä heitä varoitetaan, käsitteet voivat olla liian ympäröiväisiä tai ohjauksessa ei huomioida riittävästi lapsen sen hetkistä kehityksellistä vaihetta

Haasteena usein vanhempien tapa puhua hyväksikäyttäjistä

- Tuntemattomat, "laitapuolen kulkijat" jne.
- Harvoin tuodaan esille kaikkein todennäköisimpiä mahdollisia hyväksikäyttäjiä, kuten perheenjäsenet, sukulaiset, sisarukset, lähipiiri...

Kenny ym. 2010

VANHEMPIEN HUOLI MEDIAN KÄYTÖSTÄ

- Vanhemmat kokevat lapsen liiallisen median käytön säätelemisen vaikeimmaksi asiaksi median käyttöön
- Vaikka vanhemmat ovat huolissaan lapsen median käytöstä, heidän on vaikea uskoa lapsen olevan siellä vaarassa
- Miksi?
  - Vanhemmat käyttävät itsekin aikaa netissä
  - Useimmat median käytön haitat tulevat näkyviin pitkällä aikavälillä, joten riskejä aliarvioidaan
  - Mikäli tiedostavat riskit, vanhemmat ajattelevat helposti, että muiden lapset ovat vaarassa, omat lapset eivät nk. Third person effect
  - Vanhemmat saavat tietoa lapsen ruutuaikaan liittyen monesta eri lähteestä, eivätkä pysty sovittamaan ohjeita yhteen eikä arvioimaan ohjeiden luotettavuutta
- Nikken 2015

VANHEMPIEN ERILAISET TUEN TARPEET

- Vanhempien tuessa ja ohjauksessa tärkeää huomioida se, että perheet eroavat merkittävästi sekä median käytössä että käsityksissä median käytön vaikutuksista lapsen kehitykseen ja perheen elämään
  - Pienituloiset perheet investoivat usein paljon digitaalisiin laitteisiin, koska he toivovat niiden parantavan lasten sosioekonomista asemaa tulevaisuudessa (Media Policy Project in UK 2016)
- Pienituloisten perheiden lapset viettävät enemmän aikaa viihteen parissa
- Erityisesti pienituloisten lapsiperheiden vanhempia tulisi tukea medialukutaidon edistämisessä ja korostaa hyödyllisten mediasisältöjen tarjoamista lapsille
- Tarve kehittää median käytön tukemiseen ohjelmia ja menetelmiä, jotka tukevat erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien perheiden vanhempia

LASTEN ERILAISET TARPEET

- Lapsen kehitystason huomioiminen
- Lapsen mediaan liittyvien tarpeiden ja kiinnostuksen huomioiminen
- Pienten lasten(vauvat ja taaperot) vanhempien ohjaamisessa tulisi painottaa erilaisia asioita kuin isompien lasten vanhemmille

Esim.

- Miten pelit kehittävät lapsen muistia, ongelman ratkaisua, itsesätelytaitojen kehittymistä sekä puheen kehitystä ja sanastoa
- Median käytön ja aivojen kehityksen yhteys
- Lapset, joilla on erityistarpeita, tarvitsevat vanhemmilta enemmän aikaa ja apua median käyttöön
  - Jos lapset eivät saa riittävästi tukea vanhemmilta median käyttöön, riskit ovat suuremmat näillä lapsilla, samoin lapsen potentiaali ja kyvyt voivat jäädä huomaamatta
  - Esim. Autismin kirjon lapset voivat hyötyä pelien säännöistä, mutta tarvitsevat enemmän tukea, etteivät ”kadota itseään” pelimaailmaan

VANHEMPIEN STRATEGIAT LASTEN MEDIAN KÄYTÖSSÄ (BARKIN YM.2020)

- Lasten ikä 2-12-v
- Yli 75 % vanhemmista mainitsivat yhden strategian
  - Rajoittava 30 %
  - Selittävä, keskusteleva 17 %
  - Salli rajoittamattoman median käytön 30 %
- Useampia strategioita 23%:lla
- Vanhemman aktiivinen säätely oli yhteydessä
  - Lasten nuorempaan ikään (2-5-v)
  - Vanhemman huoleen lapsen lisääntyvästä median käytöstä
  - Tietoon median vaikutuksista lapsen käyttäytymiseen
- Pasiivinen säätely oli yhteydessä
  - Matalampaan koulutustasoon
  - Huonompaan lapsen ja vanhemman väliseen suhteeseen

MITEN TUKEA PIENTEN LASTEN VANHEMPIA MEDIAKASVATUKSESSA?

- Älylaitteet ovat kaikkialla ja koko ajan, joten ne ovat osa tämän päivän elämää
  - Käytetty sisältö on tärkeämpää kuin määrä (isommat lapset)
- Median käytön oltava tasapainossa arjen kanssa
  - Uni, kaverit, leikki, syöminen, ulkoilu, perheen yhteinen aika
- Lapsi tarvitsee vanhemman katseen ja huomion, vanhemman esimerkki tärkeä
  - Still face experiment <https://www.youtube.com/watch?v=apzXGEbZht0>
- Turvallinen netin käyttö opitaan pienestä pitäen, vanhemman kanssa yhdessä
  - Kun pelisäännöt selkeät pienestä pitäen, säästytään monelta riidalta
- Pientä lasta ei jätetä yksin netin tai älypuhelimien äärelle
- Mediankäytön ikäraajat selkeyttävät perhe-elämää ja antavat vanhemmille hyvän ohjeistuksen (American Academy of Pediatrics)

LOPUKSI

- Tarvitsemme tutkimukseen perustuvia, ajantasaisia ohjeita vanhemmille siitä, miten toimia lasten kanssa perheen digitalisoituneessa arjessa
- Ammattilaisten tueksi konkreettisia työkaluja vanhempien ohjaamiseen
- Erityisesti huomioitava haavoittuvassa asemassa olevat perheet

VINKKEJÄ VANHEMILLE

Neuvolassa, lääkärillä käynnit <https://www.hyvakysymys.fi/podcast/opeta-lapselle-turvataitoja/> (kuuntele kohdassa 1:20)

Mitä tehdä, jos lapsi on nähnyt pornoa?

- <https://www.hyvakysymys.fi/kurssi/lapsen-kehotunnekasvatus-verkkokurssi/jos-lapsi-on-nahnyt-pornoa/>

Turvataidot ja lapsen keho

- https://storage.googleapis.com/ngo-production/2018/10/1a5b5004-turvataidot-ja-lapsen-keho_suomi.pdf

Safe touch – unsafe touch

- <https://www.youtube.com/watch?v=zNTUMNKSQwk>

Video lapsen oikeuksista

- <https://www.youtube.com/watch?v=judFmwMqXD0>

LÄHTEET

Barkin, S., Edward I., Finch, S., Slora, E., and Wasserman, R. 2020. Parental Media Mediation Style. American Academy of Pediatrics.

Bauer NS, Webster-Stratton C. Prevention of behavioral disorders in primary care. Curr Opin Pediatr 2006;18:654-60

Kenny, M.C., Wurtele, S.K. 2010. Children's abilities to recognize a "good" person as a potential perpetrator of childhood sexual abuse. Child Abuse and Neglect vol. 34, Issue 7.

Lajunen, K., Andell, M., Ylenius-Lehtonen, M. 2019. Tunne- ja turvataitoja lapsille. Tunne- ja turvataitokasvatuksen oppimateriaali. Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos.

Nikken, P. 2015. Commentary: The Need for Evidence Based Parenting Support. Kirjassa Media, Family Interaction and the Digitalization of Childhood. Elgaronline, UK.

KIITOS!